
Werkingsverslag 2016

1. Woord vooraf

2016 was het laatste werkingsjaar van de adviescommissie in haar huidige samenstelling. Op het moment dat dit werkingsverslag wordt verspreid, is de nieuw samengestelde commissie reeds van start gegaan.

Niettemin was het een belangrijk en symbolisch jaar voor de adviescommissie. Symbolisch omdat 2016 de tienjarige erkenning markeerde van de Vlaamse Gebarentaal. De commissie was in het kader hiervan betrokken bij de organisatie van een persconferentie in het Vlaams Parlement. Die bood de gelegenheid om terug te blikken maar ook vooruit te kijken, en te benadrukken dat na 10 jaar de erkenning van VGT nog grotendeels symbolisch blijft. Het was ook een belangrijk jaar omdat, gekoppeld aan de voorgaande vaststelling in verband met de louter symbolische erkenning van de Vlaamse Gebarentaal, de commissie adviseerde een onderzoek uit te voeren over de huidige juridische status van en toekomstmogelijkheden voor de Vlaamse Gebarentaal in Vlaanderen, ook en vooral binnen onderwijssettings. De resultaten van dit onderzoek bieden de adviescommissie maar ook de verantwoordelijke overheden handvaten voor de uitbreiding van de erkenning van Vlaamse Gebarentaal. De komende vier jaar zal de adviescommissie zich dan ook richten op het gebruiken en toepassen van deze resultaten, met als uiteindelijk doel een bredere en meer betekenisvolle wettelijke en maatschappelijke erkenning.

Over deze en nog andere werkzaamheden van de adviescommissie kan u in dit werkingsverslag lezen. Ze zijn allemaal op één of andere manier gelinkt aan het gebruik van Vlaamse Gebarentaal als taal in Vlaanderen.

In het laatste deel van dit werkingsverslag kan u informatie over de projecten Vlaamse Gebarentaal, de samenstelling van de adviescommissie en enkele cijfers met betrekking tot de werking van de commissie vinden.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Maartje De Meulder
Voorzitter adviescommissie Vlaamse Gebarentaal
Mei 2017

Inhoudstafel

1.	Woord vooraf	2
2.	Opdracht	4
3.	Werking.....	5
	3.1 VIERING TIEN JAAR ERKENNING VGT.....	5
	3.2 EEN DUIDELIJKE JURIDISCHE STATUS VOOR VGT	5
	3.3 KANSEN VOOR ANDERSTALIGE DOVEN	6
	3.4 ADVIES DOCENTEN VGT.....	7
	3.5 ADVIES STRUCTURELE VERANKERING VAN GEZINSONDERSTEUNING VOOR OUDERS VAN DOVE KINDEREN	7
	3.6 IN GESPREK MET KIND EN GEZIN.....	8
	3.7 ONDERWIJS.....	8
4.	Projecten VGT	10
5.	Enkele cijfers	11
6.	Samenstelling	12
7.	Lijst van bijlagen	15

2. Opdracht

De samenstelling en de werking van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal worden geregeld op basis van het decreet houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal van 5 mei 2006 en het bijbehorende besluit van 7 september 2007.

De commissie heeft als opdracht: *“adviezen uit te brengen en voorstellen te formuleren in verband met alle aangelegenheden die betrekking hebben op of weerslag kunnen hebben op het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal en op de ontwikkeling en zichtbaarheid van Dovencultuur. De commissie formuleert deze adviezen en voorstellen op eigen initiatief, op aanvraag van het Vlaams Parlement of van de Vlaamse Regering.”*¹

Aangezien Vlaamse Gebarentaal gebruikt wordt in alle mogelijke omgevingen waar men taal gebruikt, is het werkingsdomein van de commissie erg uitgebreid. Hoewel de minister bevoegd voor cultuur belast is met de uitvoering van het decreet, zijn er heel wat andere beleidsdomeinen waarbinnen VGT aan bod komt. Het beleid binnen bijvoorbeeld de domeinen onderwijs, werk, media, welzijn en gelijke kansen kan van belang zijn voor het gebruik van VGT.

De adviescommissie Vlaamse Gebarentaal vervult haar decretale opdracht op verschillende manieren: via het formuleren en uitbrengen van officiële adviezen, het beantwoorden van vragen, het toelichten van haar visie aan politici of journalisten en deelname aan overlegmomenten zoals bijvoorbeeld de stuurgroepvergaderingen in het kader van onderzoek.

¹ Decreet Vlaamse Gebarentaal, artikel 3, §1.

3. Werking

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste thema's en initiatieven die in 2016 door de adviescommissie VGT werden behandeld en ondernomen.

3.1 VIERING TIEN JAAR ERKENNING VGT

Persconferentie in het Vlaams Parlement

Op 26 april 2016 vierden Vlaamse Gebarentaligen de tienjarige erkenning van de Vlaamse Gebarentaal. De Vlaamse Gemeenschap ondertekende tien jaar geleden het decreet dat de Vlaamse Gebarentaal cultureel erkent in Vlaanderen. Dit was een belangrijke mijlpaal voor de Dovengemeenschap. Na tien jaar blijft de erkenning van Vlaamse Gebarentaal echter vooral symbolisch. Vlaamse Gebarentaligen botsen op de grenzen van het decreet aangezien ze hun directe rechten in verschillende beleidsdomeinen, zoals onderwijs, media, voorschoolse opvang, er nauwelijks uit kunnen afleiden.

De adviescommissie Vlaamse Gebarentaal, Fevlado en Fevlado-Diversus organiseerden naar aanleiding van de feestelijke dag een persconferentie in het Vlaams Parlement. Via deze persconferentie wilde de Vlaamse Gebarentaalgemeenschap de maatschappij en beleidsmakers sensibiliseren over de taalkundige en culturele barrières waar Vlaamse Gebarentaligen vandaag nog steeds mee geconfronteerd worden. De focus van de persconferentie lag op de thema's opvoeding en onderwijs. Daarnaast werden nog acht belangrijke thema's belicht: tolken, media, cultuur: kunst en vrije tijd, onderzoek naar de Vlaamse Dovengemeenschap en VGT, dove tolken, dove anderstaligen, dove senioren en erkenning van VGT.

Het videoverslag van de persconferentie naar aanleiding van 10 jaar erkenning Vlaamse Gebarentaal vindt u op de [facebookpagina](#).

De toespraak van Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz en van Maartje De Meulder vindt u op de [website van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal](#).

3.2 EEN DUIDELIJKE JURIDISCHE STATUS VOOR VGT

Onderzoek naar de juridische status en mogelijkheden voor Vlaamse Gebarentaal

Naar aanleiding van de vaststelling dat de erkenning van VGT symbolisch is en Vlaamse Gebarentaligen er geen directe rechten uit kunnen afleiden, gaf minister Gatz, op vraag van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal, de opdracht tot een **kortlopend onderzoek naar de huidige juridische status en de toekomstmogelijkheden voor de Vlaamse Gebarentaal**. Het onderzoek werd uitgevoerd door Delphine le Maire onder promotorschap van professor Stefan Sottiaux aan het Instituut voor Constitutioneel Recht van de KU Leuven.

Het onderzoek brengt het juridische speelveld in kaart en zoekt naar mogelijkheden voor de uitbreiding van de erkenning van Vlaamse Gebarentaal in Vlaanderen. Het onderzoek toont aan dat er werk aan de winkel is om

Vlaamse Gebarentaligen gelijkaardige rechten te geven als de gebarentaligen in Spanje, Finland, IJsland of zelfs de Franse Gemeenschap in ons land. Allereerste vereiste is de Belgische regelgeving in overeenstemming brengen met de internationaal opgelegde normen rond minderheidstalen en rechten voor mensen met een beperking. De lokale overheid moet die regels overnemen in de eigen rechtsorde en erover waken. Dat lukt best door Vlaamse Gebarentaal snel breder te verankeren in de Grondwet, of in een bijzondere federale wet. Naast de erkenning, streeft de VGT-gemeenschap ook twee fundamentele directe rechten na: VGT als taal kunnen aanleren én in VGT onderwijs kunnen volgen op een gewone school. Beide rechten zijn relatief gemakkelijk juridisch te verankeren.

In 2017 gaat de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal verder aan de slag met de resultaten van het onderzoek. In volgende documenten kunt u meer lezen over het onderzoek.

- ▶ Onderzoeksrapport juridische status en mogelijkheden voor Vlaamse Gebarentaal: <http://www.adviesvgt.be/sites/default/files/atoms/files/OnderzoeksrapportonderzoekjuridischestatusVGT.pdf>
- ▶ Beknopte weergave van het onderzoek: bijlage 1
- ▶ Korte inhoud van het onderzoek: bijlage 2

3.3 KANSEN VOOR ANDERSTALIGE DOVEN

Advies met betrekking tot gepaste ondersteuning van anderstalige doven

In 2015 werd België geconfronteerd met een **verhoogde instroom van migranten en een asielcrisis**. In het memorandum 'Recht op Vlaamse Gebarentaal' pleitte de adviescommissie VGT al voor het recht op kansen voor anderstalige doven. De specifieke problematiek van anderstalige doven kwam de voorbije twee jaar onder invloed van de asielcrisis opnieuw op de voorgrond.

Anderstalige doven staan voor diverse uitdagingen wanneer ze in ons land aankomen. Niet alleen is alles nieuw, ze moeten ook twee talen leren: Nederlands en Vlaamse Gebarentaal. Momenteel is er **geen opvang-, integratie- en inburgeringsbeleid op maat van anderstalige dove volwassenen**. Zo zijn er bijvoorbeeld geen inburgeringscursussen op maat, aangepaste opleidingen Nederlands en Vlaamse Gebarentaal, aangepaste lesmaterialen, gepaste

begeleiding bij de zoektocht naar werk, toegankelijke informatie en formulieren (bv. asielaanvraag) en toegankelijke professionele bijstand. Verder verliezen anderstalige dove nieuwkomers meestal alle rechten, zoals het recht op tolkuren, waar zij in hun thuisland wel van konden genieten.

In 2015 werd een ad hoc commissie opgericht rond het thema anderstalige doven. Deze commissie bestaat uit enkele leden van de adviescommissie VGT en een aantal externe deskundigen. De ad hoc commissie kwam één maal samen in 2016 om een advies over gepaste ondersteuning op maat van anderstalige doven op het vlak van inburgering, integratie en verwerving van VGT en Nederlands voor te bereiden.

3.4 ADVIES DOCENTEN VGT

Anno 2016 wordt de Vlaamse Gebarentaal in veel verschillende settings aan diverse doelgroepen onderwezen, meestal als vreemde taal. Op dit moment is er niet echt duidelijkheid over het profiel van de meeste docenten VGT. Er zijn bijvoorbeeld grote verschillen in taalkundige en pedagogische bekwaamheid, en contacten met de taalgemeenschap. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van de lessen VGT, en dus ook voor de ontwikkeling van VGT als taal.

Naar aanleiding hiervan bereidde de adviescommissie VGT in 2016 een advies voor met betrekking tot **het gewenste profiel van docenten Vlaamse Gebarentaal** naar gelang van setting en doelgroep. In het advies wordt ook gevraagd om een **opleiding tot VGT-docent** in te richten. Dit advies wordt in de loop van 2017 gefinaliseerd en gepubliceerd.

3.5 ADVIES STRUCTURELE VERANKERING VAN GEZINSONDERSTEUNING VOOR OUDERS VAN DOVE KINDEREN

In 2016 werkte de adviescommissie VGT aan een advies over gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen. Dit advies komt er naar aanleiding van het aflopen van het Welkomproject en **de blijvende nood aan gepaste gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen**. Het advies wordt in de loop van 2017 gefinaliseerd en gepubliceerd.

Het Welkomproject werd gedurende drie jaar als participatieproject kansengroepen in het kader van het Participatiedecreet (Departement Cultuur, Jeugd en Media) gesubsidieerd. Het behelst een samenwerkingsverband tussen 't Signaal vzw, de Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties (Fevlado), de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel.

Dove kinderen, die in meer dan 95% van de gevallen opgroeien in een horend gezin zonder enige voorkennis van Vlaamse Gebarentaal (VGT) en in meer dan 80% van de gevallen een cochleair implant hebben, krijgen weinig tot **geen kansen om vanaf hun geboorte op te groeien in een rijke VGT-omgeving**. Dit kan belangrijke gevolgen hebben op alle ontwikkelingsdomeinen en op de mogelijkheden die dove kinderen en jongeren krijgen om te participeren in de maatschappij. Het Welkomproject vertrok vanuit drie concrete vaststellingen:

1. Jonge ouders van dove kinderen hebben recht op juiste en voldoende informatie en advies over meertaligheid en de cognitieve, sociale en emotionele voordelen van vroegtijdig verwerven van VGT. De focus van het reguliere opvangnetwerk ligt echter op een eenzijdig medisch discours.
2. Er is een schrijnend tekort aan cursussen VGT specifiek gericht op jonge ouders van dove baby's, laat staan dat ze frequent, laagdrempelig en betaalbaar worden ingericht.
3. De thuisbegeleidingsdiensten, verbonden aan de scholen voor BuO type 7, voldoen niet aan de noden van ouders.

Het Welkomproject heeft zich de laatste 3 jaar gericht op het opvullen van een deel van de hiaten voor gezinnen met jonge kinderen (0-4 jaar). Er werden:

- lesgevers opgeleid voor de **cursus 'Leren Visueel Communiceren'**, waarin ouders geïnformeerd worden over het belang van VGT en meertalige opvoeding met maximale erkenning van de eigenheid van het kind;
- twee **ontmoetingsdagen** georganiseerd waar ouders van dove kinderen elkaar konden ontmoeten, ervaringen uitwisselen en vragen stellen;
- een **bibi-coach** ingezet. Dit is een dove expert die ouders in reële gezinssituaties begeleidt om VGT er een plaats te geven;
- gesprekken aangeknoopt met verschillende **mogelijke partners** in gezinsondersteuning, zoals thuisbegeleidingsdiensten en Kind en Gezin. Via deze gesprekken werd getracht om openheid te creëren voor de meertalige visie op opvoeding. Kind en Gezin werkt momenteel ook aan een visietekst waarin VGT gepromoot wordt binnen een meertalig opvoedingskader (zie ook 3.6).

Het Welkomproject heeft steeds als doel gehad mee te groeien met de kinderen, hun ouders en ruimere omgeving, en hen een blijvend aanbod te kunnen garanderen. De projectsubsidiering liep eind 2016 echter af. Het hoeft geen

betoog dat er een grote behoefte is aan het aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen, naar het model van het Welkomproject, met betrokkenheid van dove onderzoekers, professionals en ervaringsdeskundigen. In functie van het bekomen van **een structureel en gepast aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen** brengt de adviescommissie VGT daarom in de loop van 2017 een advies uit.

► Advies structurele verankering van gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen: bijlage 3

3.6 IN GESPREK MET KIND EN GEZIN

Visietekst Vlaamse Gebarentaal als basis voor de ontwikkeling van dove kinderen

Kind en Gezin werkt momenteel aan een **visietekst 'Vlaamse Gebarentaal als basis voor de ontwikkeling van dove kinderen'**. Op 6 juni 2016 lichtte Kind en Gezin de ontwerptekst toe aan de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal, en vroeg aan de commissie om feedback.

Kind en Gezin hecht veel belang aan een vroege gehoorscreening en begeleiding van ouders omdat communicatie en taalontwikkeling van kinderen nauw met elkaar verbonden zijn. Kind en Gezin heeft als doelstelling alle pasgeboren kinderen te screenen zodat eenzelfde zorg voor elk kind gegarandeerd is. De organisatie stelt echter een groot hiaat vast op het vlak van opvoedingsondersteuning (zie ook 3.5). Hulpverleners en diensten hebben vandaag namelijk onvoldoende handvaten en antwoorden om op gepaste wijze in te spelen op de opvoedingsvragen van ouders van dove kinderen.

Aangezien Vlaamse Gebarentaal een belangrijke taal is voor veel gezinnen met één of meerdere dove familieleden, maakt Kind en Gezin in de visietekst een link met meertalige opvoeding. Onderzoek heeft aangetoond dat een positieve kijk op meertaligheid gunstige effecten heeft op de ontwikkeling van het kind. Kind en Gezin steunt op deze vaststelling om de komende jaren een gepast aanbod opvoedingsondersteuning voor meertalige gezinnen te ontwikkelen. Het ondersteuningsaanbod wordt opgebouwd rond twee pijlers, namelijk VGT als taal enerzijds en het leren van Nederlands anderzijds.

Ook in 2017 zal de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal meewerken aan het concretiseren en uitdragen van de visietekst van Kind en Gezin.

3.7 ONDERWIJS

Tolkuren versus tweetalig onderwijs

In 2016 reageerde de adviescommissie VGT op een actuele vraag (d.d. 27 april 2016) van Vlaams Parlementslid Vera Celis aan minister van Onderwijs, Hilde Crevits, over de **plaats van Vlaamse Gebarentaal in het onderwijs**.

In het debat naar aanleiding van de actuele vraag van mevrouw Celis bleek duidelijk dat er bij de meeste Vlaamse volksvertegenwoordigers en bij de minister verwarring bestaat omtrent **het verschil tussen het gebruik van tolken VGT in het onderwijs enerzijds en tweetalig onderwijs anderzijds**. In haar reactie verduidelijkt de adviescommissie dat het inzetten van tolken een redelijke aanpassing zijn voor dove leerlingen om onderwijs in het Nederlands te kunnen volgen via VGT, maar zeker niet gelijk staat aan tweetalig onderwijs.

De adviescommissie pleitte daarnaast ook voor een onderwijsvorm die wel gelijke kansen garandeert voor dove en slechthorende kinderen. Uit onderzoek van Fevlado (met steun van het Departement Gelijke Kansen) blijkt namelijk dat **tweetalige (VGT-Nederlands) klassen** in een bestaande of startende school binnen het gewoon

onderwijs, waar naast dove kinderen eventueel ook horende broers en zussen, en horende kinderen van dove ouders school kunnen lopen, de beste onderwijsvorm zijn.

- ▶ Volledige reactie van de adviescommissie VGT: <http://www.adviesvgt.be/tolkuren-in-het-gewoon-onderwijs-staat-niet-gelijk-aan-tweetalig-onderwijs>
- ▶ Onderzoeksrapport van het exploratief onderzoek naar gelijke onderwijskansen (Fevlado): <http://fevlado.be/upload/content/Onderzoeksrapport%20en%20beleidsaanbevelingen%20Kinderen%20uit%20gezin%20met%20%C3%A9%C3%A9n%20of%20meerdere%20dove%20gezinsleden%5B2%5D.pdf>

Expertseminarie ontwikkeling diversiteitsbarometer

In opdracht van Unia werkt het Steunpunt Diversiteit & Leren (UGent) samen met de onderzoekers van het HIVA Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (KUL) en de Groupe de recherche sur les Relations Ethniques, les Migrations et l'Égalité (ULB) aan de ontwikkeling van de Diversiteitsbarometer Onderwijs. De Diversiteitsbarometer Onderwijs beoogt de ontwikkeling en toepassing van een structureel meetinstrument om **diversiteit en discriminatie in het onderwijs op een wetenschappelijke, accurate en actuele manier in kaart te brengen**. De Diversiteitsbarometer legt daarbij de focus op 4 criteria die door de antidiscriminatiewet zijn beschermd: (1) herkomst, (2) handicap, (3) seksuele geaardheid en (4) socio-economische status.

Een vertegenwoordiger van de adviescommissie VGT nam twee maal deel aan een expertseminarie in het kader van de Diversiteitsbarometer. Tijdens het expertseminarie werden de eerste resultaten van het onderzoek toegelicht en formuleerden de aanwezigen beleidsadviezen voor inclusief onderwijs. Het eindverslag van het onderzoek wordt in de loop van 2017 verwacht.

4. Projecten VGT

Het decreet Vlaamse Gebarentaal voorziet de mogelijkheid om projecten te ondersteunen die bijdragen tot de maatschappelijke verankering van VGT. Op basis van artikel 7 van het decreet wordt jaarlijks een projectoproep gelanceerd. Het uitvoeringsbesluit bepaalt dat de commissie jaarlijks een advies in verband met het thema dat in aanmerking komt voor subsidiëring uitbrengt. Na advies van de commissie besliste de minister om de **projectoproep 2016 in het teken van het thema familie te plaatsen**. Het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind stelt dat elk kind dat tot een taalminderheidsgroep behoort het recht heeft om samen met andere leden van zijn/haar groep zijn/haar cultuur te beleven en zich van zijn/haar eigen taal te bedienen. Het Comité voor de Rechten van het Kind voegt hieraan toe dat ouders van dove kinderen onder meer vorming moeten krijgen met betrekking tot het gebruik van gebarentaal, zodat alle gezinsleden met het dove gezinslid kunnen communiceren. Projecten die cultuurbeleving en/of Vlaamse Gebarentaalverwerving stimuleren bij gezinnen met dove gezinsleden konden in het kader van de projectoproep 2016 een subsidieaanvraag indienen.

De projectoproep 2016 werd in november 2015 verspreid via verschillende kanalen van de Dovengemeenschap. Er werden in totaal zeven projecten ingediend. De ingediende projectvoorstellen werden door de adviescommissie VGT beoordeeld aan de hand van een aantal criteria: de kwaliteit van de inhoud en van de begroting, de haalbaarheid, de beoogde doelgroep, de sensibiliserende kracht, de positieve uitstraling en het structureel effect van het project.

Op voorstel van de adviescommissie VGT kende de minister een subsidie toe aan twee projecten.

Fevlado-Diversus ontving een subsidie van 21.000 euro voor de creatie van een gezelschapsspel waarbij dove kinderen de kans krijgen om hun eigen taal en cultuur op een speelse manier te ontdekken. Het spel mikt ook op de ouders, broers, zussen, grootouders en andere familieleden.

Piramime ontving een subsidie van 9.000 euro voor de ontwikkeling van een e-boek met verschillende verhalen op maat van de allerkleinsten. Via het e-boek zullen kinderen en hun ouders Vlaamse Gebarentaal al spelenderwijs kunnen ontdekken.

Zowel het gezelschapsspel als het e-boek worden in de loop van 2017 verwacht.

- ▶ Projectoproep 2016: bijlage 4
- ▶ Projectoproep 2017: bijlage 5

Projectoproep VGT 2017

Eind 2016 adviseerde de adviescommissie VGT om **'anderstalige doven' centraal** te plaatsen in de **projectoproep 2017**. Via de projectoproep wil men de ontwikkeling van nieuwe projecten en producten op maat van anderstalige doven stimuleren zodat zij meer kansen krijgen om een volwaardig leven op te bouwen in Vlaanderen. De projectoproep 2017 werd in de loop van november 2016 via verschillende kanalen verspreid.

5. Enkele cijfers

2016 was het **achtste** werkingsjaar van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal. De plenaire vergadering van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal kwam het voorbije werkingsjaar **tien** maal samen, namelijk op 26 januari, 15 februari, 3 maart, 14 april, 12 mei, 6 juni, 8 september, 14 oktober, 24 oktober en 5 december.

In totaal werden **14.463,03 euro** werkingsmiddelen uitgegeven voor volgende kosten van de adviescommissie VGT:

- 8.093,24 euro voor presentiegelden en tegemoetkomingen in reiskosten voor de commissieleden;
- 3.925,29 euro voor tolkprestaties;
- 2.444,50 euro voor vertalingen voor de website.

6. Samenstelling

Bij de samenstelling van de commissie wordt met een aantal elementen rekening gehouden.² Naast de klassieke regeling voor de man-vrouwverhouding die bepaalt dat maximaal 2/3 van de commissieleden van hetzelfde geslacht mogen zijn, dient minstens de helft uit dove Vlaamse Gebarentaligen te bestaan. Het is ook verplicht minstens één vertegenwoordiger uit elk van volgende categorieën te benoemen:

- verenigingen van dove Vlaamse Gebarentaligen;
- ouders die Vlaamse Gebarentaal een plaats geven in de opvoeding van hun kind;
- personen met expertise op het vlak van onderwijs en opvoeding aan dove kinderen die gebruik maken van Vlaamse Gebarentaal;
- lesgevers Vlaamse Gebarentaal;
- personen met expertise op het vlak van tolken Vlaamse Gebarentaal-Nederlands en Nederlands-Vlaamse Gebarentaal;
- onderzoekers met expertise op het vlak van Vlaamse Gebarentaal;
- onderzoekers met expertise op het vlak van Deaf Studies;
- personen met expertise op het vlak van artistiek gebruik van gebarentaal, Dovencultuur of gebarentaalmedia.

Op 1 januari 2013 vatte de adviescommissie VGT, in de samenstelling zoals hieronder vermeld, haar werkzaamheden aan. 2016 was het laatste werkingsjaar van de adviescommissie VGT:

- Hannes De Durpel
- Maartje De Meulder (voorzitter)
- Eline Demey
- Dennis Deschildre
- Lieven Kind
- Liesbeth Matthijs
- Jorn Rijckaert
- Mieke Van Herreweghe
- Andy Van Hoorebeke
- Kathleen Vercruysse
- Myriam Vermeerbergen
- Filip Verstraete (ondervoorzitter)
- Geert Verstraete
- Serge Vlerick

In augustus 2016 werd een nieuwe oproep voor kandidaten verspreid. In december 2016 stelde minister Gatz de adviescommissie VGT opnieuw samen voor de periode 2017-2020. Het mandaat van acht commissieleden werd met vier jaar verlengd. Daarnaast werden zes nieuwe commissieleden benoemd:

² Decreet VGT, artikel 3

Naam	Expertise
Maartje De Meulder	Doof, postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit van Namen, vakgroep Meertaligheid. Onderzoeksproject naar de vitaliteit van gebarentalen in België. Doctoraat behaald aan de Universiteit van Jyväskylä, Finland, met een onderzoek naar de wettelijke erkenning van gebarentalen en de aspiraties van dovengemeenschappen.
Filip Verstraete	Doof, vader van drie dove kinderen, dove familie, directeur van Fevlado, expertise rond toegankelijkheid, tolken, Dovencultuur en dovenonderwijs. Sterk netwerk van dovenclubs en dovenorganisaties. Kent dovensport-situatie perfect, voormalig deelnemer aan nationale en internationale competities. Bestuurslid van Vlaams GebarentaalCentrum vzw en lid van de expertengroep "Toegankelijkheid" van de Wereldfederatie van Doven (WFD) en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (Federale overheid).
Jorn Rijckaert	Doof, coördinator media en communicatie bij Fevlado, dove televisietolk bij Karrewiet op VRT, voorzitter van de vereniging van Vlaamse dove filmmakers Visual Box vzw, expertise op het vlak van media in gebarentaal, gespecialiseerd in "Deaf cinema", master in Toegepaste Economische Wetenschappen richting Marketing aan de Universiteit Gent en master in de Filmstudies en Visuele Cultuur aan de Universiteit Antwerpen.
Lieven Kind	Slechthorend, accountant in een internationale vzw, vader van een slechthorend kind en pluspapa van twee dove kinderen, oprichter en schatbewaarder van de dovenvereniging De Haerne Club vzw, afgevaardigde binnen het dovensportfederatie BDC van Judo (sinds 2013), gewezen Technisch Directeur Voetbal bij BDC (2004-2011), Chef de Mission 2013 & 2017 Deaflympics en mede organisator van verschillende topsportevenementen in België zoals diverse internationale voetbaltornooien met DHC Kortrijk, Deaf Volleyball Champions League (2015), EK Wielrennen (2016), etc... Beschikt over ruime expertise in financieel management en bestuurszaken.
Kathleen Vercruyssen	Doof, BA in Deaf-studies & sociologie (Gallaudet Universiteit, Washington DC), moeder van twee dove kinderen, journaaltolk VGT voor Karrewiet, het jeugdjournaal van Ketnet bij VRT, super-expert VGT bij SELOR, medewerker participatieproject betreffende ouders van dove kinderen (Deaf Role Model) met VUB, UGent, 't Signaal vzw en Fevlado vzw, bestuurslid van DOV - Dove Ouders Vlaanderen, bestuurslid van kinderclub de Dolfijntjes Brugge, bestuurslid van Nowedo Brugge, bestuurslid Gebarencommissie VGT Brugge, actief lid van Visual box vzw, voormalig leerkracht VGT bij het volwassenenonderwijs SNT Brugge, voormalig leerkracht Dovencultuur/VGT in basis- & secundair onderwijs en MPI bij het Koninklijk Medisch Pedagogisch Instituut Spermalie (2008-2011)

	en bij het Koninklijk Orthopedagogisch Centrum Antwerpen (2005-2010), voormalig educatief medewerker van Fevlado-Diversus (2005-2007), ex-voorzitter van Jong-Fevlado, (bestuurs)lid van verschillende dovenverenigingen (Vlaams en internationaal) en lid van EUD, European Union of the Deaf.
Liesbeth Matthijs	Horend, orthopedagoge en systeemtherapeute, vrijwillig medewerker van 't Signaal vzw en vrijwillig doctoraatsonderzoeker verbonden aan de VUB. Beroepsactiviteiten voornamelijk met betrekking tot informatieverstrekking en ondersteuning in het implementeren van een bilinguaal-biculturele opvoedingsvisie bij ouders van dove kinderen in de voorschoolse periode. Onderzoekservaring rond de rol van VGT en visuele communicatiestrategieën in de vroegtijdige interactie tussen (voornamelijk horende) moeders en hun dove of slechthorende baby's en peuters, en de ervaringen van ouders met dove kinderen over opvoeding en keuzes in de eerste levensjaren. Praktijkervaring in het lesgeven en ontwikkelen van leerlijnen in een bilinguaal-bicultureel onderwijsprogramma, en het opleiden van lesgevers voor en organiseren van cursussen VGT en visuele communicatie voor horende gezinsleden van dove kinderen.
Andy Van Hoorebeke	Doof, ICT-expert (netwerk, systeembeheer en security) bij VVSG. Dove ouder van twee dove kinderen die opgevoed worden in VGT. Voorzitter van Fevlado en Fevlado-Diversus.
Serge Vlerick	Doof, ex-bestuurslid van een dovenclub, voormalig medewerker bij Fevlado, voormalig educatief medewerker bij 't Signaal, medewerker bij het uitwerken van de leerlijnen VGT, docent VGT in de tolkenopleiding van de VSPW te Gent en te Mechelen, acteur en TV-tolk bij Karrewiet.
Geert Dirickx	Doof, ICT-expert en bestuurslid bij verschillende verenigingen zoals Piramime vzw, VGTC en Lamp-aan vzw.
Lies Franssens	Doof, doctor in de bio-ingenieurswetenschappen, vrijwilliger geweest bij verschillende organisaties o.a. Dovenverenigingen, VGT Doe Mee en Visualbox en lesgeefster VGT bij Fevlado-Diversus.
Sam Verstraete	Doof, volgde opleiding toegepaste taalkunde VGT en tolk VGT, coördinator van het VGTC.
Frank Van de Perre	Doof, werkt in een bank, bestuurslid van Fevlado en actief in een dovenclub.
Hugo Platteau	Doof, drukker, volgde Deafhoodcursus, bestuurslid van VGTC en DovenActieGent.

Het secretariaat van de algemene vergadering van de adviescommissie wordt waargenomen door de afdeling Sociaal-Cultureel Werk van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Het secretariaat staat in voor administratieve, logistieke en inhoudelijke ondersteuning van de adviescommissie VGT.

7.Lijst van bijlagen

1. Beknopte weergave van het onderzoek naar de juridische status van Vlaamse Gebarentaal
2. Korte inhoud van het onderzoek naar de juridische status van Vlaamse Gebarentaal
3. Advies over de structurele verankering van gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen
4. Projectoproep 2016
5. Projectoproep 2017

Onderzoek naar juridische status en mogelijkheden voor Vlaamse Gebarentaal

BEKNOPTE WEERGAVE

December 2016

VOOR U BEGINT TE LEZEN

Dit boekje is een beknopte weergave van het onderzoek dat in opdracht van Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, Sven Gatz werd gevoerd door Delphine le Maire onder promotorschap van professor Stefan Sottiaux aan de KU Leuven. U kunt het hele rapport lezen op de website van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal. (We raden dat overigens zeer aan!)

Dit boekje is tevens een beleidsondersteunend instrument. Een document waarmee we willen aantonen wat de logische volgende stappen zijn om gebarentaligen meer rechten te geven in Vlaanderen.

De opbouw van dit boekje volgt deze structuur:

1. **Afbakenen van het juridische speelveld** – Welke regels bestaan vandaag al? En wat betekenen ze in realiteit?
2. **Strijden voor bredere erkenning** – Concrete rechten afdwingen voor gebarentaligen moet voorafgegaan worden door een bredere erkenning.
3. **Vooruitkijken naar specifieke rechten** – Welke rechten willen we precies toekennen aan gebarentaligen?

Vooraf in het tweede en derde deel is de internationale inspiratie uit Spanje, IJsland en Finland van groot belang.

1. HET HUIDIGE JURIDISCHE SPEELVELD

De Vlaamse Gemeenschap zette tien jaar geleden een belangrijke reeks handtekeningen onder het decreet dat de Vlaamse Gebarentaal cultureel erkent in Vlaanderen. Zonder die fundamentele eerste stap voerden we vandaag dit onderzoek niet.

Maar hoe belangrijk die eerste stap ook was, Vlaamse Gebarentaligen kunnen hun directe rechten nauwelijks afleiden uit het decreet. En dat is uiteindelijk wél waar het voor gebarentaligen om te doen is.

De rechten van Vlaamse Gebarentaligen worden bepaald door een waaier aan wetten en verdragen. Die zetten we eerst even op een rijtje.

WAT ZEGT HET VLAAMS DECREET?

Het Vlaams decreet houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal van 2006 erkent Vlaamse Gebarentaal als een visueel-gestuele natuurlijke taal en zegt dat Vlaamse Gebarentaligen behoren tot een linguïstisch-culturele minderheidsgroep.

De tekst van het Vlaamse decreet (en van de aanpassingen en de toelichtende ontwerp teksten) is niet op elk punt even helder. Toch is dit hét startpunt om de status van de rechten van gebarentaligen in Vlaanderen te begrijpen.

- Wat ondubbelzinnig duidelijk is, is dat je niet doof moet zijn om tot de groep van Vlaamse Gebarentaligen te behoren.
- Wat ook zeker is, is dat Vlaamse Gebarentaal (net zoals andere talen dat doen) een bepaalde linguïstisch-culturele minderheidsgroep in het leven roept. Dat is namelijk de groep mensen voor wie Vlaamse Gebarentaal een identificerende rol speelt, voor wie ze net zo bepalend is voor de identiteit als het Nederlands voor de meeste Vlamingen. In die groep zitten dove én horende mensen. Zo zouden dove kinderen van horende ouders er zeker toe kunnen behoren, als ze de kans krijgen om de Vlaamse Gebarentaal te leren of in deze taal opgevoed te worden. En ook de ouders en familieleden van die kinderen kunnen ertoe behoren als ze de taal machtig zijn (en dus kansen krijgen om de taal te leren).

Het decreet gaat niet verder en leidt uit de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal geen rechten af. Wat er wél staat, is dat de Vlaamse Regering verplicht is om initiatieven te nemen om het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal mogelijk te maken.

WAT ZEGT HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE BURGERRECHTEN EN POLITIEKE RECHTEN (BUPO-verdrag)?

Het BUPO-verdrag stipuleert dat mensen die tot een taalkundige en culturele minderheid behoren, het recht hebben om die taal en cultuur te gebruiken en te beleven in hun eigen groep.

De rechten van Vlaamse Gebarentaligen om hun taal en cultuur te kunnen beleven, houden in de eerste plaats verplichtingen in voor de overheid. Zij moet die rechten waarborgen. Maar volgens de interpretatie van het verdrag mag het ook net iets meer zijn: het is een *actieve plicht* van de overheid om de rechten van minderheden te garanderen. Dus ook die van Vlaamse Gebarentaligen.

Voor Vlaamse Gebarentaligen zelf, houden de bepalingen van het verdrag weinig concreets in. Ze maken louter duidelijk dat de overheid, zowel op federaal niveau als op de niveaus van de gemeenschappen en gewesten, maatregelen moet nemen om het gebruik en de ontwikkeling van Vlaamse Gebarentaal te bevorderen.

Het Kinderrechtenverdrag vermeldt gelijkaardige zaken.

WAT ZEGT HET VN VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP (IVRPH)?

Het IVRPH schrijft voor dat staten bevordering en ondersteuning moeten bieden aan dove en slechthorende mensen, en aan gebarentalen, zowel in de eigen gemeenschap als in interactie met de brede maatschappij.

Nu wordt het interessant. Want hoewel het verdrag eigenlijk alleen over doven en slechthorenden gaat, kan die groep uitgebreid worden tot álle gebruikers van VGT, door samenlezing met het BUPO-verdrag en het Vlaamse decreet. En in dit verdrag staan wél expliciete rechten opgesomd, die bovendien ingeroepen kunnen worden door individuen.

Een cruciaal gevolg van de plicht tot de bevordering van het gebruik van Vlaamse Gebarentaal, is onderwijs in die taal mogelijk maken. Dat is tenslotte dé manier bij uitstek om de taal en cultuur te verwerven en door te geven. De overheid is er bij ons daarom toe verbonden om dat onderwijs in Vlaamse Gebarentaal te vergemakkelijken en te bevorderen, met inachtneming van haar onderwijsbeleid. Bovendien mag ze niets in de weg leggen van gebarentaligen om onderwijs in de eigen taal te volgen en in te richten. Meer nog, ze moet ervoor zorgen dat gebarentaligen binnen een onderwijscontext in contact gebracht worden met andere gebarentaligen, met rolmodellen en met onderwijspersoneel dat de taal machtig is.

WAT ZEGT DE UNESCO?

De UNESCO-Conventie voor de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed verplicht staten ertoe om groepen van mensen toe te laten hun immaterieel cultureel erfgoed te creëren en in stand te houden om het te kunnen doorgeven.

Het klinkt misschien gek om Vlaamse Gebarentaal als erfgoed te bekijken, maar in essentie en volgens de bepalingen van het verdrag is ze dat wel. En dat lokt een specifieke bescherming uit. Want Vlaanderen moet de groep Vlaamse Gebarentaligen garanderen dat ze hun taal kunnen in stand houden en kunnen doorgeven. In de visienota *Immaterieel Cultureel Erfgoed* (december 2010) verwoordde de toenmalige bevoegde minister van Cultuur Joke Schauvliege het zelfs nog sterker: “er zouden meer acties ondernomen moeten worden om het erfgoed te beschermen en te waarborgen, waaronder het verstrekken van immaterieel cultureel erfgoed in het onderwijscurriculum, in het opleidingsaanbod van de VDAB, in het cursusaanbod van de sociaal-culturele verenigingen en van de amateurkunstenorganisaties.”

Zo ver is het nog niet. Maar de vertaling van het verdrag naar Vlaams beleid heeft er alvast wel voor gezorgd dat organisaties van Vlaamse Gebarentaligen ondersteuning moeten kunnen krijgen om de Vlaamse Gebarentaal te ontwikkelen en te gebruiken in de Vlaamse Gemeenschap.

WAT ZEGT EUROPA?

Voorlopig heeft de Europese Unie nog niets gezegd met wetgevende kracht. Het Europese Parlement voerde wel al onderzoek uit en nam in 1998 en recent in 2016 nog resoluties aan rond de status van gebarentalen en gebarentaaltolken in Europa, maar op wetgevend initiatief van de Europese Commissie is het voorlopig nog wachten.

Het Europees Handvest voor de regionale talen en de talen van minderheden, en het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden zouden in bepaalde gevallen ook van toepassing kunnen zijn op Vlaamse Gebarentaligen. Omdat België beide verdragen nog moet ratificeren, gaan we er hier niet dieper op in.

2. OP NAAR EEN BREDERE ERKENNING VAN VLAAMSE GEBARENTAAL

Als we Vlaamse Gebarentaligen straks meer en specifiekere rechten willen toekennen, is een bredere juridische basis wenselijk. Zeker in vergelijking met de voorbeelden uit het buitenland, staat de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal nog in zijn kinderschoenen.

Het Vlaams decreet erkent Vlaamse Gebarentaal vandaag louter als taal op cultureel niveau. Dat is goed omdat zo alvast een onderscheid gemaakt wordt met rechten voor doven op basis van hun doof-zijn. Dat betekent dat ook niet-doven tot de groep gebarentaligen behoren. Minpunt is dat gebarentaligen uit die 'culturele' erkenning geen directe rechten kunnen afleiden. Een bredere erkenning of stevigere verankering zou daar verandering in kunnen brengen.

Wat doen andere landen?

- **Finland** – Finse en Fins-Zweedse Gebarentaligen worden in Finland beschouwd als linguïstische minderheden. Die kwalificatie beschermt hun taal ook als minderheidstaal en leidt tot overheidsinspanningen om ze te bevorderen. De twee nationale gebarentalen zelf zijn grondwettelijk erkend. Gebarentaligen zijn in Finland bovendien een erkende taalminderheid waaraan de overheid rechten moet toekennen. Die zijn in een wet opgesomd die als inspiratie kan dienen voor Vlaanderen.
- **Spanje** – In Spanje wordt alleen het Spaans erkend als officiële taal. Omdat een regeling in de Spaanse Grondwet wellicht moeilijk lag, gebeurde de erkenning van de Spaanse Gebarentaal op het federaal niveau in een aparte wet. Deelstaten hebben er bovendien de autonomie om nog andere talen op hun grondgebied te erkennen – dat gebeurde onder meer in Catalonië. Spaanse Gebarentaligen zijn in Spanje erkend als een linguïstische groep die voor gebarentaal gekozen heeft.
- **IJsland** – De IJslandse Gebarentaal is erkend als eerste taal van gebarentaligen, op dezelfde manier en volgens dezelfde wettelijke bepaling die geldt voor het gesproken IJslands.

Wat is op dit vlak mogelijk in Vlaanderen?

Ook in Vlaanderen worden gebarentaligen gezien als een linguïstische minderheid, maar die term heeft buiten het decreet geen inhoud en bijgevolg weinig betekenis voor de rechten van gebarentaligen. Er zijn drie pistes om daaraan iets te doen:

- **Grondwet** – Vlaamse Gebarentaal grondwettelijk verankeren is niet evident. De historische complexiteit van het taalconflict en de bijhorende wettelijke regelingen zorgen ervoor dat aanpassingen omwille van VGT vermoedelijk een doos van Pandora openen. Dit is niet wenselijk. Dat sluit de zogenoemde Finse piste af.
- **Federale wet** – Wél mogelijk is een verankering van Vlaamse Gebarentaal in een federale wet. Die zou kunnen specificeren dat Vlaamse Gebarentaal een minderheidstaal is in Vlaanderen en Brussel. Dat zou dan logisch aansluiten bij de mooie inspanningen die geleverd worden om sporadisch rechten op het federale niveau toe te kennen aan gebarentaligen (recht op tolken in ziekenhuizen bijvoorbeeld).

Ook hier spelen echter praktische bezwaren: in België zijn alleen inwoners van faciliteitengemeenten grondwettelijk beschermd als taalminderheid. Daar horen gebarentaligen niet bij. Een complexe juridische optelsom van regels legt de maximaal haalbare bescherming via een dergelijke wet bij een regeling voor VGT in handelingen van het

openbaar gezag en in gerechtszaken. Een magere oogst die bovendien de toets van de Raad van State zal moeten doorstaan.

- **Toepassing decreet** – Veel eenvoudiger is de kordate toepassing van het VGT-decreet in regelgeving op federaal en Vlaams niveau:
 - **De federale overheid** kan VGT erkennen en gebruiken in situaties waar de informatie bestemd is voor het publiek. Ze kan ook opleggen dat die taal gebruikt moet worden als de informatie een van de levensaspecten van Vlaamse Gebarentaligen betreft. Hetzelfde geldt voor contacten tussen dove Vlaamse Gebarentaligen en het personeel van een openbare dienst (handelingen van het openbaar gezag met uitzondering van bestuurszaken en gerechtszaken).
 - **De Vlaamse overheid** kan zelfs gemakkelijk een stap verder gaan en VGT voorzien in bestuurszaken, op de nationale en regionale televisiezenders en in het onderwijs.

3. SPECIFIEKE RECHTEN VOOR VLAAMSE GEBARENTALIGEN

De route richting erkenning en rechten voor Vlaamse Gebarentaligen is nog maar net geopend. In het verschiep liggen de twee meest fundamentele rechten voor dove en horende gebruikers van de gebarentaal: de taal mogen leren als eigen taal en er les in krijgen op school.

Elders in Europa (en in België) bestaan verschillende manieren om die rechten (gedeeltelijk) te verkrijgen. We kijken na wat voor Vlaamse Gebarentaligen de meest haalbare optie is.

1. Het recht om VGT te leren als eigen taal

Vlaamse Gebarentalige kinderen moeten het recht hebben om Vlaamse Gebarentaal te verwerven als eigen taal, nog voor ze naar school gaan. Ook hun familie (doof of horend) moet alle kansen krijgen om zich die taal eigen te maken. Ook op school moet het mogelijk gemaakt worden voor gebarentalige kinderen om VGT als taal aangeleerd te krijgen.

Dit recht is verschillend van het recht om ondersteuning te krijgen van een tolk bij het volgen van sommige vakken op school. Het gaat in dit geval expliciet om taallessen.

Wat doen andere landen?

- **IJsland** – In IJsland wordt het recht om gebarentaal te verwerven vanaf de geboorte expliciet toegekend aan dove kinderen én aan hun (horende) familie.
- **Finland** – De Finnen hebben het recht om een beperkt aantal lessen Fins te vervangen door taallessen Finse Gebarentaal.
- **Franse Gemeenschap** – Ook onder de taalgrens geldt een gelijkaardig recht, maar dan alleen in het kader van tweetalige klassen Frans / Frans-Belgische Gebarentaal, en specifiek voor dove kinderen.

Wat is op dit vlak mogelijk in Vlaanderen?

Vlaamse Gebarentaligen kunnen zich nu al beroepen op de internationale verdragen om dit recht af te dwingen van de overheid. Die moet immers waarborgen dat de rechten uit die internationale verdragen, zoals het IVRPH, hier nageleefd worden.

Het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media subsidieert vandaag trouwens een project om ouders van dove baby's en peuters te ondersteunen en te stimuleren in de communicatie met hun kindje in Vlaamse Gebarentaal. Dat initiatief liep in het kader van de projectoproep 2016 waarbij projecten werden ondersteund die cultuurbeleving of Vlaamse Gebarentaalverwerving stimuleren bij gezinnen met dove gezinsleden – een structurele oplossing is hier zeker wenselijk.

Vlaamse Gebarentalige kinderen hebben voorlopig geen recht op taallessen in VGT op school – hoewel duidelijk is dat zo'n regeling wel wenselijk is voor dove kinderen en horende kinderen van dove ouders. Voor hen is VGT *hun* taal.

Er bestaat een mogelijkheid om "eerste taallessen" toe te voegen aan de bestaande opties voor aanvullende lestijden, zoals bijvoorbeeld gebeurde voor anderstalige nieuwkomers. Dat kan via een aanpassing van het Onderwijsdecreet, maar net zo goed in een uitvoeringsbesluit ervan.

2. Het recht op onderwijs in gebarentaal

Naast het recht op het verwerven en leren van VGT als taal, is het uiteraard ook van groot belang dat dove en horende kinderen onderwijs kunnen volgen in Vlaamse Gebarentaal. Dat kan op verschillende manieren:

- inclusief onderwijs met een tolk Vlaamse Gebarentaal (al is dit onvoldoende om de minderheidsrechten te verwezenlijken)
- tweetalig onderwijs/immersieonderwijs (Vlaamse Gebarentaal en Nederlands) binnen het gewoon onderwijs;
- buitengewoon onderwijs in Vlaamse Gebarentaal.

Wat doen andere landen?

- **Finland** – Kinderen hebben de keuze tussen de drie systemen en mogen eisen dat hun lokale school tolken of leerkrachten met kennis van gebarentaal aanwerven.
- **Spanje** – Kinderen hebben de keuze tussen de drie systemen. In Catalonië is zelfs expliciet voorgeschreven dat ouders de nodige informatie moeten krijgen voor ze de keuze maken.
- **Franse Gemeenschap** – Ouders van dove kinderen kunnen hun kind inschrijven in een tweetalige klas waar zowel in Frans-Belgische Gebarentaal als in geschreven Frans onderwijs wordt gegeven.

Wat is er mogelijk in Vlaanderen?

In het buitengewoon onderwijs (type 7) wordt Vlaamse Gebarentaal soms gebruikt als leerinstrument, maar niet als volwaardige onderwijstaal. Bovendien is dit type onderwijs niet gericht op horende kinderen. Door de afname van het aantal kinderen in het buitengewoon onderwijs type 7, kunnen dove kinderen daar maar beperkt contact leggen met andere dove kinderen en zo hun eigen cultuur en identiteit ontwikkelen.

Het onderwijs aan gebarentalige kinderen moet dus anders en beter.

Uitgangspunt is dat onderwijs in Vlaamse Gebarentaal niet betekent dat er geen onderwijs meer is in de andere officiële onderwijstaal, het geschreven Nederlands. Integendeel: beide bestaan naast elkaar waardoor er de facto sprake zou zijn van *tweetalig* onderwijs.

Dat geeft de Vlaamse regelgever drie opties:

- **Een aanpassing van de onderwijstaalwet** – De meest logische oplossing is Vlaamse Gebarentaal in de wet inschrijven als voer- en instructietaal. De procedure is complex, maar de logica eenvoudig. Al blijft het onzeker of dit debat geen grotere discussie rond het Frans als onderwijstaal in Vlaanderen op gang brengt.
- **Een aanpassing van het basisonderwijsdecreet** – Ook dat is eenvoudig, en wordt door de Franse Gemeenschap in ons land al toegepast (immersieonderwijs). Vlaamse Gebarentaal krijgt dan de status van voer- en instructietaal, en leerlingen kunnen onderwijs in deze taal volgen zonder dat de officiële Nederlandse onderwijstaal verdwijnt.
- **Aanpassing van de eindtermen** – De meest voor de hand liggende oplossing is om gebruik te maken van de bestaande decretale mogelijkheid om van de eindtermen af te wijken. Op die

manier wordt onderwijs in Vlaamse Gebarentaal als een tijdelijk project voorgesteld voordat de overheid dit onderwijs op structureel niveau aanbiedt.

Welke optie(s) straks ook bewaarheid worden, het is van levensbelang voor de Vlaamse Gebarentaal in het onderwijs dat ook extra aandacht gaat naar de bijscholing van leerkrachten die straks lessen in Vlaamse Gebarentaal zullen geven.

CONCLUSIE

Er is werk aan de winkel om de Vlaamse Gebarentaligen gelijkaardige rechten te geven als de gebarentaligen in Spanje, Finland, IJsland of zelfs de Franstalige Gemeenschap in ons land.

Allereerste vereiste is de Belgische regelgeving in overeenstemming brengen met de internationaal opgelegde normen rond minderheidstalen en rechten voor mensen met een handicap. De lokale overheid moet die regels overnemen in de eigen rechtsorde en erover waken. Dat lukt best door Vlaamse Gebarentaal snel breder te verankeren in de grondwet, of in een bijzondere federale wet.

Naast de erkenning, streeft de VGT-gemeenschap ook twee fundamentele directe rechten na: VGT als taal kunnen aanleren én in VGT onderwijs kunnen volgen op een gewone school. Beide rechten zijn relatief gemakkelijk juridisch te verankeren.

Onderzoek naar juridische status en mogelijkheden voor Vlaamse Gebarentaal

KORTE INHOUD

December 2016

Hieronder vindt u de korte inhoud van het *Onderzoek naar juridische status en mogelijkheden voor Vlaamse Gebarentaal* dat in opdracht van Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, Sven Gatz werd gevoerd door Delphine le Maire onder promotorschap van professor Stefan Sottiaux aan de KU Leuven. U vindt het hele rapport en de beknopte weergave op de website van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal.

Vlaamse Gebarentaal vandaag: werk aan de winkel

De Vlaamse Gemeenschap ondertekende tien jaar geleden het decreet dat de Vlaamse Gebarentaal cultureel erkent in Vlaanderen. Vandaag is het tijd dat we die erkenning uitbreiden en directe rechten toekennen aan Vlaamse Gebarentaligen.

Dit onderzoek brengt eerst het juridische speelveld in kaart, en zoekt dan naar mogelijkheden voor Vlaanderen, geïnspireerd op voorbeelden in Finland, IJsland, Spanje en de Franse Gemeenschap in België.

De juridische context

Verschillende wetgevende teksten bepalen de rechten van Vlaamse Gebarentaligen:

- Het Vlaams decreet erkent Vlaamse Gebarentaal als een visueel-gestuele natuurlijke taal en zegt dat Vlaamse Gebarentaligen behoren tot een linguïstisch-culturele minderheidsgroep. Dat geldt overigens ook voor horende gebarentaligen.
- Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (BUPO-verdrag) schrijft voor dat mensen die tot een taalkundige en culturele minderheid behoren, het recht hebben om die taal en cultuur te gebruiken en te beleven in hun eigen groep.
- Het VN Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (IVRPH) schrijft voor dat staten bevordering en ondersteuning moeten bieden aan dove en slechthorende mensen, en aan gebarentalen, zowel in de eigen gemeenschap als in interactie met de brede maatschappij.
- De UNESCO-Conventie voor de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed verplicht staten ertoe om groepen van mensen toe te laten hun immaterieel cultureel erfgoed te creëren en in stand te houden om het verder te kunnen doorgeven. Vlaamse Gebarentaal valt onder die bescherming.

De praktijk in Vlaanderen

Ondanks de vele wetteksten blijft het lijstje met échte positieve rechten voor Vlaamse Gebarentaligen beperkt. En dat terwijl in andere Europese landen wél concrete stappen gezet zijn en gebarentaligen wél rechten kunnen laten gelden, bijvoorbeeld rond onderwijs in gebarentaal, of verplichte informatie aan ouders van dove kinderen.

Verschillende kleinschalige initiatieven en bemoedigende uitspraken van bevoegde ministers getuigen van de wil om een en ander te veranderen. Probleem is echter dat de meest voor de hand liggende veranderingen (ingrepen in de taalwetgeving) stuiten op de complexe Belgische context van taalstrijd en faciliteitengemeenten.

Vooruitkijken

Wij zien drie mogelijkheden om toch vooruitgang te boeken:

1. Een bredere erkenning van Vlaamse Gebarentaal

Het Vlaams decreet erkent Vlaamse Gebarentaal vandaag louter als taal op cultureel niveau. Dat kan beter. In Finland zijn de twee nationale gebarentalen grondwettelijk erkend als minderheidstaal, en dat leidt tot concrete rechten op vlak van onderwijs. Spaanse Gebarentaal is ook federaal erkend, en verschillende deelstaten hebben lokaal expliciet rechten toegekend aan gebarentaligen.

Een verankering in de Grondwet zal in België vermoedelijk nooit gebeuren. Een nieuwe federale wet kan wel, maar levert vermoedelijk weinig meer op dan een regeling voor VGT in handelingen van het openbaar gezag en in gerechtszaken.

De beste optie is ongetwijfeld een kordate toepassing van het bestaande decreet. Dat zou Vlaamse Gebarentaligen concrete rechten geven in contacten met de overheid, en zou ook kunnen leiden tot VGT op televisiezenders en in het onderwijs.

2. Recht om Vlaamse Gebarentaal te leren als eerste taal

Vlaamse Gebarentalige kinderen moeten het recht hebben om Vlaamse Gebarentaal te verwerven als eigen taal, nog voor ze naar school gaan. En ook op school moet het mogelijk gemaakt worden om VGT als taal aangeleerd te krijgen. Dat is zo in IJsland. En ook in Finland kunnen gebarentaligen lesuren Fins in beperkte mate inruilen voor Finse Gebarentaal.

Vlaamse Gebarentalige kinderen hebben voorlopig geen recht op taallessen in VGT op school. Er bestaat nochtans een mogelijkheid om “eerste taallessen” toe te voegen aan de bestaande opties voor aanvullende lestijden, zoals dat gebeurde voor anderstalige nieuwkomers. Dat kan via een aanpassing van het Onderwijsdecreet, maar net zo goed in een uitvoeringsbesluit ervan.

3. Recht op onderwijs in Vlaamse Gebarentaal

Vlaamse Gebarentalige kinderen moeten les kunnen krijgen in hun eigen taal. Dat kan ruwweg op drie manieren: met een tolk, in het buitengewoon onderwijs of in tweetalige klassen. Finland en Spanje laten de keuze aan de gebarentaligen. In de Franse Gemeenschap is het mogelijk om kinderen in te schrijven in een tweetalige klas waar zowel in Frans-Belgische Gebarentaal als in geschreven Frans onderwijs wordt gegeven.

In Vlaanderen is duidelijk dat buitengewoon onderwijs geen échte optie is, vooral omdat contact met andere dove kinderen er beperkt is. Veel slimmer is het om Vlaamse Gebarentaal in de onderwijstaalwet in te schrijven als voer- en instructietaal, of om het basisonderwijsdecreet in die zin aan te passen. Het kan zelfs nóg sneller door de eindtermen decretaal te wijzigen en Vlaamse Gebarentaal als een tijdelijk project voor te stellen, in afwachting van een structureel aanbod.

Conclusie

Er is werk aan de winkel om de Vlaamse Gebarentaligen gelijkaardige rechten te geven als de gebarentaligen in Spanje, Finland, IJsland of zelfs de Franstalige Gemeenschap in ons land.

Allereerste vereiste is de Belgische regelgeving in overeenstemming brengen met de internationaal opgelegde normen rond minderheidstalen en rechten voor mensen met een beperking. De lokale overheid moet die regels overnemen in de eigen rechtsorde en erover waken. Dat lukt best door Vlaamse Gebarentaal snel breder te verankeren in de Grondwet, of in een bijzondere federale wet.

Naast de erkenning, streeft de VGT-gemeenschap ook twee fundamentele directe rechten na: VGT als taal kunnen aanleren én in VGT onderwijs kunnen volgen op een gewone school. Beide rechten zijn relatief gemakkelijk juridisch te verankeren.

ADVIES OVER DE STRUCTURELE VERANKERING VAN GEZINSONDERSTEUNING VOOR OUDERS VAN DOVE KINDEREN

Achtergrond

De adviescommissie Vlaamse Gebarentaal heeft als opdracht advies uit te brengen en voorstellen te formuleren in verband met alle aangelegenheden die betrekking hebben op het gebruik van de Vlaamse Gebarentaal. Dit advies is tot stand gekomen naar aanleiding van het aflopen van het Welkomproject en de blijvende nood aan gepaste gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen. Het Welkomproject werd gedurende drie jaar als participatieproject kansengroepen in het kader van het Decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport (Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media) gesubsidieerd. Het werd opgestart in 2014 en liep tot eind december 2016. Het behelsde een samenwerkingsverband tussen 't Signaal vzw, de Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties (Fevlado), de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel.

Met het aflopen van (de subsidiëring van) dit project in december 2016 kent de zoektocht naar een structurele oplossing/financiering van het aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen noodgedwongen een nieuwe start. Uw kabinet gaf reeds aan dat het dit aanbod wil ondersteunen, een engagement dat wij toejuichen en snel gevolg van hopen te zien. Via voorliggend advies wil de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal de nood aan een structureel aanbod en de zoektocht naar een structurele oplossing kaderen vanuit haar werking als overheidsadviserend orgaan en koppelen aan de adviezen uit haar memorandum.

Aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen in het Welkomproject: waarom, wat en hoe?

Vooraleer we tot het advies van de adviescommissie komen, zetten we graag de aanleiding (Waarom?), doelstellingen (Wat?) en realisaties (Hoe?) van het Welkomproject nog even op een rij. Deze tonen namelijk het belang van een structureel aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen aan.

Waarom?

Het Welkomproject vertrok vanuit drie vaststellingen. We geven hier voor een vlotte leesbaarheid slechts een beknopt overzicht van, maar in de bijgesloten visietekst van het Welkomproject wordt het hoe en waarom van het project veel gedetailleerder uit de doeken gedaan. Bovendien verwijzen we bij de belangrijkste bevindingen hieronder vermeld, naar een bijlage waarin u hier meer uitgebreide informatie over terugvindt. Wij raden u ten stelligste aan om ook deze verhelderende achtergrondinformatie te lezen, zodat u op basis van gedegen achtergrondinformatie kan handelen.

De eerste vaststelling die aanleiding gaf tot het Welkomproject was dat dove kinderen, die in meer dan 95% van de gevallen opgroeien in een horend gezin zonder enige voorkennis van Vlaamse Gebarentaal (VGT) en in 95% van de gevallen een cochleair implantaat hebben¹, weinig tot geen kansen krijgen om op te groeien in een rijke VGT-omgeving vanaf hun geboorte. Het hoeft geen betoog dat het ontbreken van zulk een omgeving belangrijke gevolgen kan hebben op alle ontwikkelingsdomeinen en op de mogelijkheden die dove kinderen en jongeren krijgen om te participeren in de maatschappij². Het is immers door de eigenheid van dove kinderen te erkennen, met waardering voor al de verschillende talen en culturen waarmee zij opgroeien, en hun ouders hierin te ondersteunen, dat zij zich sterk genoeg zullen voelen om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Vanuit het reguliere opvangnetwerk (NKO-diensten in ziekenhuizen, revalidatiecentra, thuisbegeleidingsdiensten, ...) worden ouders echter meegezogen in een te eenzijdig medisch discours. Vlaamse ouders krijgen in de meeste gevallen niet de juiste of niet genoeg informatie en advies over meertaligheid en de cognitieve, sociale en emotionele voordelen van vroegtijdig verwerven van VGT³. De meerderheid van deze kinderen krijgt dus geen of maar zeer beperkt toegang tot gebarentaal tijdens een periode die als kritiek gezien wordt voor taalverwerving.

De tweede vaststelling was dat er een schrijnend tekort is aan begeleidingsinitiatieven of cursussen VGT die specifiek gericht zijn op jonge ouders van dove baby's, laat staan dat ze frequent, laagdrempelig en betaalbaar worden ingericht. Alle financiële tussenkomsten waar ouders van kunnen genieten hebben betrekking op medische interventies (bv. revalidatie van

¹ Deze cijfers werden in 2015 bepaald door CORA (Commissie voor Ontwikkeling en Research voor personen met een Auditieve handicap) en behelzen de schoolgaande jeugd tot en met einde lager onderwijs.

² Zie bijlage 1 (Het belang van gebarentaal voor dove kinderen voor een optimale ontwikkeling en volwaardige participatie)

³ Mattheijs, L., Loots, G., Mouvet, K., Van Herreweghe, M., Hardonk, S., Van Hove, G., Van Puyvelde, M., Leigh, G. (2012). First Information Parents Receive after UNHS Detection of Their Baby's Hearing Loss. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 17, 387-401. doi: 10.1093/deafed/ens020

Hardonk, S., Desnerck, G., Loots, G., Mattheijs, L., Van Hove, G., Van Kerschaver, E., Sigurjónsdóttir, H.B., Vanroelen, C., & Louckx, F. (2011). From screening to care: a qualitative analysis of the parental experiences related to screening and rehabilitation care for deaf children in Flanders, Belgium. *Volta Review*, 111, 299-324

het gehoor, spraaktraining, cochleaire implantatie) en niet op talige interventies met aandacht voor VGT (bv. Cursussen, begeleidingen of kinderopvang in VGT).

De derde vaststelling was dat de thuisbegeleidingsdiensten, verbonden aan de scholen voor BuO type 7, niet voldoen aan de noden van ouders. De meeste van deze diensten werken nog steeds voornamelijk vanuit een medisch georiënteerde visie waarin VGT niet de plaats krijgt die nodig is om tot de bovengenoemde ontwikkelingsdoelen te leiden⁴. De paar diensten die hun visie de laatste jaren verruimden en openstonden voor samenwerking met het Welkomproject, erkennen dat het welkomproject met haar aanbod een hiaat opvulde en tegemoet kwam aan specifieke maar alomtegenwoordige noden van ouders van dove kinderen, met een expertise die zij zelf niet kunnen aanleveren. Zij zijn - indien u dit wenst – bereid dit in een gesprek te komen toelichten.

Wat en hoe?

Het Welkomproject heeft zich de laatste 3 jaar gericht op het opvullen van een deel van de hiaten voor gezinnen met jonge kinderen (0-4 jaar). Het project heeft ook steeds als doel gehad mee te groeien met deze kinderen, hun ouders en ruimere omgeving, en hen een blijvend aanbod te kunnen garanderen. De hiaten waren echter aanzienlijk, enkel al voor deze leeftijdsgroep, waardoor niet alle oorspronkelijk vooropgestelde doelstellingen bereikt konden worden. Er is dus nog werk aan de winkel.

Toch zijn er de laatste 3 jaar een aantal belangrijke doelstellingen behaald:

- Er werden lesgevers Leren Visueel Communiceren (LVC) opgeleid. De cursus ‘Leren Visueel Communiceren’, die ouders informeert over het belang van VGT en hen een eerste zetje geeft in de richting van een meertalige opvoeding met maximale erkenning van de eigenheid van hun kind, staat op punt. Er staat bovendien een team klaar van 4 dove en 5 horende lesgevers om deze cursussen in hun regio op een structurele manier aan te bieden. De reeds georganiseerde lessen werden zeer enthousiast onthaald door ouders. Zij vragen begrijpelijk echter ook naar een vervolgaanbod, want de introductiecursus van 8 halve dagen is niet voldoende en de cursussen VGT van Fevlado zijn niet afgestemd op de noden van ouders. Naast structurele financiering voor de cursussen LVC is er dus nood aan een intens maar haalbaar – en gratis – vervolgaanbod.
- Naast de cursussen werden er twee ontmoetingsdagen georganiseerd voor ouders met jonge dove kinderen, in Gent en Antwerpen. Deze waren een groot succes. Het waren ongedwongen momenten waarop ouders, dove jongeren en volwassenen elkaar ontmoetten, ervaringen konden uitwisselen en vragen konden stellen. Ouders blijken hier

⁴ Matthijs et al. (2nd review) Mothers of deaf children in the 21st century: dynamic positioning between the medical and cultural-linguistic discourses. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*

een grote nood aan te hebben en zijn vragende partij voor bijkomende ontmoetingsdagen.

- Er werd een dove gebarentaalcoach ingezet, een dove expert die ouders in reële gezinssituaties begeleidt om er VGT een plaats te geven. De dove gebarentaalcoach, wiens opdracht eind juni 2016 afliep, ging tot nu toe langs bij 8 gezinnen. Na afloop werden ouders bevroegd worden over dit aanbod, waaruit bleek dat dit voor hen uniek en veelbetekenend is geweest. Het droeg in zeer grote mate bij aan het proces dat ze aangingen om om te gaan met het doof-zijn van hun kind. De informatie, vergaard tijdens de reeds afgelegde bezoeken, wordt verder ook gebruikt als data om een beroepscompetentieprofiel voor een dove gebarentaalcoach op te stellen. Dat zal als basis gebruikt worden om het werk van een dove gebarentaalcoach verder te verfijnen en optimaliseren en een opleiding voor nieuwe dove gebarentaalcoaches te ontwikkelen.
- Er werd een dialoog opgestart met de bestaande thuisbegeleidingsdiensten om op die manier meer openheid te creëren voor de meertalige visie. Het Welkomproject is er in geslaagd hier al een mooie weg in af te leggen, maar gezien de geschiedenis en achtergrond van de thuisbegeleidingsdiensten is dit echter een proces van lange adem. Naast de thuisbegeleidingsdiensten zijn er ook nog andere diensten die een gelijkaardig proces zouden moeten doorlopen, zoals revalidatiecentra, diagnostische centra, ziekenhuizen, enz.. Het is belangrijk dat de dialoog met de thuisbegeleidingsdiensten kan worden verder gezet, en die met de andere diensten opgestart. Zolang dat niet ten gronde kan gebeuren is het water naar de zee dragen, en kan het verschil niet gemaakt worden. Om die dialoog ook na het Welkomproject verder te zetten, werd in de schoot van het participatieproject een gids voor thuisbegeleidingsdiensten ontwikkeld. Die is gebaseerd op de ervaringen van alle betrokkenen in de voorzichtige maar vruchtbare samenwerking die ze hadden met twee thuisbegeleidingsdiensten (Sint-Lievenspoort en thuisbegeleidingsdienst Woluwe). De wetenschappelijk geanalyseerde interviews (onder toezicht van VUB en UGent) werden verwerkt tot een praktische gids die inspeelt op de aarzelingen en bekommernissen van thuisbegeleidingen en hen motiveert om in de toekomst structurele samenwerkingsverbanden aan te gaan met de dove vroegbegeleiders (dove thuisbegeleiders en/of dove gebarentaalcoaches). Dankzij de positieve ervaringen van beide betrokken thuisbegeleidingsdiensten, steunen deze het idee om de samenwerking verder te zetten. Diepgaandere dialoog blijft hierbij nodig met het oog op een goede afstemming tussen beide begeleidingsvormen.
- In het kader van de cursussen LVC en de ontmoetingsdagen werden er gesprekken aangegaan met Kind en Gezin, omdat deze cursussen gezien kunnen worden als een vorm van preventie en opvoedingsondersteuning. Kind en Gezin zal het aanbod van het Welkomproject mee helpen verspreiden vanuit hun nationale kern en vanuit de regionale Huizen van het Kind. Kind en Gezin werkt momenteel ook aan een visietekst waarin VGT gepromoot wordt binnen een meertalig opvoedingskader. De eerste draft van de visietekst werd al toegelicht aan de adviescommissie VGT, die hierop feedback gaf. Ook deze samenwerking met Kind en Gezin zou verder moeten kunnen uitgebouwd worden.

Fevlado en 't Signaal spraken ondertussen af om, na afloop van het Welkomproject, een aantal zaken op eigen initiatief verder te zetten. Zo zal Fevlado onder meer een

oudervereniging helpen opstarten, de samenwerking met Kind en Gezin verder uitbouwen, en de thuisbegeleidingsdiensten blijven sensibiliseren. Dit is echter een grote opdracht voor een organisatie met beperkte structurele middelen en een brede opdracht m.b.t. een ruime waaier aan levensdomeinen, naar gebarentalige doven in alle leeftijdscategorieën.

Advies van de adviescommissie VGT

Het hoeft geen betoog dat er een grote behoefte is aan het aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen, naar het model van het Welkomproject, met betrokkenheid van dove onderzoekers, professionals en ervaringsdeskundigen. Een dergelijk aanbod staat immers omschreven als een recht in het door België geratificeerde VN-Verdrag inzake de rechten van Personen met een Handicap (art. 24 §3b: de overheid moet het leren van gebarentaal faciliteren en de taalkundige identiteit van de Dovengemeenschap bevorderen), het VN-Verdrag inzake de rechten van het Kind (art. 30: elk kind dat tot een taalminderheidsgroep behoort heeft het recht om samen met andere leden van zijn/haar groep zijn/haar cultuur te beleven en zich van zijn/haar eigen taal te bedienen en art. 6: De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind) en wordt vooropgesteld door het Comité van de Rechten van het Kind (General Comment, n°9§41: ouders van dove kinderen moeten onder meer vorming krijgen met betrekking tot het gebruik van gebarentaal, zodat alle gezinsleden met het dove gezinslid kunnen communiceren).

In functie van een gepast aanbod gezinsondersteuning voor ouders van dove kinderen adviseert de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal, zoals reeds vooropgesteld in haar Memorandum, daarom om:

- de reeds opgestarte dialoog, intern en met de nodige partners (VAPH, Kind en Gezin, kabinet van Cultuur, Jeugd, Sport en Media ...) verder te zetten, en de nodige maatregelen te treffen **tot er structurele financiering is** die voor ouders van dove kinderen tijdig, gratis en op redelijke afstand van hun huis, het hierboven vernoemde cursusaanbod VGT en begeleiding aan huis van een dove gebarentaalcoach garandeert.
- de dialoog aan te gaan met het kabinet van Werk, Economie, Innovatie en Sport, om 1. mogelijkheden tot tijdskrediet te bespreken, zodat ouders op een haalbare manier het intensieve traject kunnen aangaan om VGT al in de eerste levensjaren als volwaardige taal in een meertalige opvoedingskader aan te bieden aan hun kind, **2. budgetten te zoeken die toelaten de huidige aanzet tot een beroepscompetentieprofiel voor een dove gebarentaalcoach verder te verfijnen en op punt te stellen, zodat het beroep een volwaardige plaats kan krijgen op de arbeidsmarkt.**
- actief ruimte te creëren voor dialoog en samenwerking te stimuleren tussen de partners van het Welkomproject en thuisbegeleidingsdiensten, revalidatiecentra, diagnostische centra, ziekenhuizen, enz. Andere partners die hierbij uitgenodigd zouden moeten worden zijn de onderwijssector/GON-begeleiding, de Vlaamse Gebarentaalgemeenschap (bijv. Jong-Fevlado, kinderclubs voor dove kinderen, hun broers en zussen, en horende kinderen van dove ouders, ...) en reguliere opvangdiensten.

Meer informatie over dit advies: Geert Dirickx, voorzitter van de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal, voorzitter@adviesvgt.be of 02 553 69 89

Dit advies werd bezorgd aan:

- Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Liesbeth Homans, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding
- Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport
- Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
- Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid

Namens de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal
Geert Dirickx, voorzitter

//
PROJECTEN VLAAMSE GEBARENTAAL 2016

Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel Sven Gatz doet een oproep voor projecten in het kader van het decreet houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal

30.11.2015

//

INHOUD

Voor 2016 kunnen projecten ingediend worden die sensibiliseren en bijdragen tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal.

De projectoproep 2016 staat in het teken van het thema familie. Het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind stelt dat elk kind dat tot een taalminderheidsgroep behoort het recht heeft om samen met andere leden van zijn/haar groep zijn/haar cultuur te beleven en zich van zijn/haar eigen taal te bedienen. Het Comité voor de Rechten van het Kind voegt hieraan toe dat ouders van dove kinderen onder meer vorming moeten krijgen met betrekking tot het gebruik van gebarentaal, zodat alle gezinsleden met het dove gezinslid kunnen communiceren.

Vandaag bestaat al een mooi aanbod aan projecten en producten in VGT, zoals onder andere vormen VGT en Leren Visueel Communiceren, e-books, kinderrijmpjes, kinderprogramma's, theatervoorstelling en kortfilms. Dit aanbod is echter beperkt in omvang. Met de projectoproep 2016 wil de adviescommissie VGT de ontwikkeling van nieuwe projecten en nieuwe producten in VGT stimuleren zodat families met dove familieleden meer mogelijkheden hebben om samen de eigen cultuur te beleven en Vlaamse Gebarentaal te verwerven.

De projectoproep 2016 wil projecten, die cultuurbeleving en/of Vlaamse Gebarentaalverwerving in familiale context stimuleren bij families met dove familieleden, ondersteunen. Organisaties die binnen deze projectoproep een project willen realiseren kunnen een subsidie aanvragen.

DOSSIER

Om in aanmerking te komen voor subsidiëring omvat de aanvraag minstens volgende elementen:

- De nodige identificatiegegevens van de aanvragers (naam, adres, ondernemingsnummer telefoon, fax en e-mailadres van de organisatie). Feitelijke verenigingen en natuurlijke personen komen niet in aanmerking voor subsidiëring.
- De namen en contactgegevens van de verantwoordelijken.
- Het rekeningnummer van de organisatie (onder de vorm van de IBAN- en BIC-code).
- Een algemene beschrijving van het initiatief, met ten minste de volgende elementen:
 - o inhoud van het project;
 - o doelstellingen van het project;
 - o doelgroep van het project;
 - o concrete realisaties die het project op korte en lange termijn beoogt;
 - o fasering en duur van de subsidiëringstermijn die men wil verkrijgen en die maximaal 12 maanden mag bedragen;
 - o een gemotiveerde raming van inkomsten en uitgaven, met aanduiding en bestemming van de gewenste ondersteuning. Als er tot extra middelenverwerving overgegaan wordt, moet dit duidelijk omschreven worden.

INDIENEN

De projecten moeten ingediend worden door organisaties met rechtspersoonlijkheid vóór 1 februari 2016. De poststempel of afgiftebewijs geldt als datumbewijs.

De aanvragen worden ingediend op volgend adres:

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen
t.a.v. Sarah Beernaert
Arenbergstraat 9
1000 Brussel

Bezorg ook een digitale versie van de aanvraag via sarah.beernaert@cjsm.vlaanderen.be

PROCEDURE

De ingediende projecten worden aan de adviescommissie Vlaamse Gebarentaal voorgelegd. Bij de beoordeling van de dossiers houdt de adviescommissie rekening met:

- de betrokkenheid van dove mensen en organisaties in het project;
- de haalbaarheid van het project;
- de aandacht voor duurzame effecten in de inhoudelijke aanvraag en de begroting;

- de inspanningen die de aanvrager levert om eigen middelen (financieel, personeel en materieel) in het project in te brengen;
- de expertise op het vlak van projectwerking.

De minister neemt een beslissing over de toekenning van de subsidies, na advies van de adviescommissie. Deze beslissing wordt nog voorgelegd aan de Inspectie van Financiën. Wanneer deze gehele procedure is afgerond, voorzien in de loop van de maand april, ontvangen de organisaties die een aanvraag ingediend hebben een gemotiveerd antwoord. De uitbetaling van eventueel toegekende subsidies gebeurt in twee schijven: een eerste schijf van 80% van de toegekende subsidie wordt onmiddellijk uitbetaald, het resterend saldo van 20% wordt uitbetaald nadat de administratie heeft vastgesteld dat de subsidie gebruikt werd waarvoor ze bedoeld is. Om dit vast te stellen verwachten we uiterlijk twee maand na afloop van het project een inhoudelijk en financieel verslag van het project.

Voor meer informatie en bijkomende inlichtingen kan u terecht op bovenstaand adres of telefonisch op 02 553 69 89 of via e-mail: sarah.beernaert@cism.vlaanderen.be.

PROJECTEN VLAAMSE GEBARENTAAL 2017

Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel Sven Gatz doet een oproep voor projecten in het kader van het decreet houdende de erkenning van de Vlaamse Gebarentaal

30.11.2016

INHOUD

Voor 2017 kunnen projecten ingediend worden die sensibiliseren en bijdragen tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal.

De projectoproep 2017 staat in het teken van het thema anderstalige doven. Anderstalige doven staan voor diverse uitdagingen wanneer ze in ons land aankomen. Niet alleen is alles nieuw, ze moeten ook twee talen leren: Vlaamse Gebarentaal en Nederlands. Momenteel is er geen aangepast beleid en aanbod op maat van anderstalige doven. Zo zijn er geen inburgeringscursussen en opleidingen Vlaamse Gebarentaal en Nederlands op maat, aangepaste lesmaterialen, begeleiding bij het traject rond maatschappelijke integratie, de zoektocht naar werk, info rond medische zorgen, arbeidscultuur, rechten en plichten, opvolging en opstarten asielaanvraag en zijn verschillende belangrijke diensten zoals bijvoorbeeld juridische bijstand ontoegankelijk.

Met de projectoproep 2017 wil de adviescommissie VGT de ontwikkeling van nieuwe projecten en producten op maat van anderstalige doven stimuleren zodat zij meer kansen krijgen om een volwaardig leven op te bouwen in Vlaanderen. Projecten kunnen gericht zijn op zowel volwassenen, kinderen als gezinnen. Organisaties die binnen deze projectoproep een project willen realiseren kunnen een subsidie aanvragen.

AANVRAAG

Om in aanmerking te komen voor subsidiëring wordt een aanvraag via het formulier *Aanvraag van een subsidie voor een project dat bijdraagt tot de maatschappelijke verankering van de Vlaamse Gebarentaal* ingediend. Dit formulier kunt u vinden op <http://www.adviesvgt.be/projecten>

